

ve stnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 9. junij 1972

Štev. 23 (1560)

NOVO OBDOBJE V MEDNARODNIH ODNOSIH:

DUH SPORAZUMEVANJA IN SODELOVANJA

Med najvažnejše dogodke na področju velike svetovne politike je brez dvoma treba šteti zlasti tudi nedavni obisk ameriškega predsednika Nixona v Sovjetski zvezi. Pri tem obisku gotovo ni šlo za izmenjavo formalnih ljubeznivosti, marveč za zelo globoko, temeljito in vsestransko izmenjavo mnenj. Na podlagi te izmenjave sta se obe veliki sili že odločili za vrsto konkretnih sporazumov, ampak glavna vsebina razgovorov je ostala skrita za splošnimi izjavami in bo rodila sadove šele pri nadaljnjem obravnavanju posameznih problemov in pri bodočem razvoju dogodkov v svetu. Vsekakor pa je gotovo že zdaj, da se je s tem obiskom končalo dosedanje obdobje konfrontacije, začenja pa se novo obdobje sporazumevanja in sodelovanja.

Zaključki moskovskih pogovorov so bili za široko mednarodno javnost zajeti v skupno ameriško-sovjetsko sporočilo, ki so ga objavili ob koncu obiska. V tem sporočilu je govora tako o dvostranskih vprašanjih, kakor tudi o posameznih mednarodnih problemih, čeprav sta se obe veliki sili ravno pri teh vprašanjih spretno izognili nevarnosti, da bi jima kdo mogel očitati, da se vmešavata v notranje zadeve drugih narodov in držav. Zato so bilateralna vprašanja v skupnem sporočilu obdelana mnogo bolj konkretno in podrobno, medtem ko se pri mednarodnih problemih omejuje sporočilo na precej posplošene formulacije.

Glede bilateralnih stikov skupno sporočilo navaja področja: omejevanje strateškega oboroževanja, trgovinski in gospodarski stiki, pomorska vprašanja in incidenti na morju, sodelovanje v znanosti in tehnologiji, sodelovanje v vesolju, sodelovanje v zdravstvu ter izmenjava v znanosti, tehniki, prosveti in kulturi. Področje mednarodnih vprašanj pa zajema predvsem Evropo, bližnji vzhod, Indokino, razorožitev in Združene narode.

Poleg skupnega sporočila, iz katerega je moč sklepati o poteku in vsebini moskovskih pogovorov, pa so ob obisku Nixona podpisali tudi še posebno deklaracijo o temeljnih načelih stikov med Ameriko in Sovjetsko zvezo. V tej deklaraciji sta obe veliki sili izpovedali, da kakšnih temeljih bo zgrajeno njuno bodoče sodelovanje in kakšnih načel se hočeta držati pri bodočem obravnavanju in reševanju odprtih vprašanj.

Že kar v prvi točki te deklaracije (v celoti jih obsega 12) je rečeno, da bosta izhajali iz skupnega prepričanja, da v jedrskem obdobju ni nobene druge možnosti, kakor da svoje medsebojne stike vzdržujeta na podlagi miroljubnega sožitja. Razločki v ideologiji in družbenih ureditvah niso nikakršna ovira za dvostranski razvoj normalnih stikov, oprtih na načela suverenosti, enakopravnosti, nevmešavanja v notranje zadeve in obojestranske koristi. Amerika in Sovjetska zveza pripisujeta velik pomen preprečevanju takšnih položajev, ki bi lahko pripeljali k nevarni zaostrojitvi medsebojnih odnosov. Zaradi tega si bosta z vsemi močmi prizadevali, da bi se izognili vojaškemu spopadu in preprečili izbruh jedrske vojne. V svojih medsebojnih stikih se bosta zmeraj držali zmernosti in bosta pripravljena na pogajanja in na reševanje sporov po mirni poti. Poskusi, da bi dosegli enostransko korist v škodo drugih, so, kot se za-

vedata obe strani, s temi cilji neposredno ali posredno nezdržljivi. Pogoj za ohranitev in krepitev miroljubnih stikov med Sovjetsko zve-

Združeni narodi

O VARSTVU ČLOVEKOVEGA OKOLJA

V švedski prestolnici Stockholmu se je ta teden začela konferenca Združenih narodov o varstvu človekovega okolja. Sodeluje daleč nad tisoč delegatov iz vseh delov sveta, na žalost pa ni zastopana večina vzhodnoevropskih držav, ker ni uspelo zagotoviti, da bi na konferenci enakopravno sodelovala tudi Vzhodna Nemčija. Na otvoritveni seji sta glavni tajnik OZN Waldheim in predsednik švedske vlade Palme opozorila, da mora ves svet s skupno akcijo čimprej kaj storiti za ohranitev in izboljšanje človekovega okolja. Posebej sta poudarila, da je to veliko nalogo mogoče uresničiti samo v svetu miru in mednarodnega sodelovanja.

zo in Ameriko je priznavanje interesov varnosti obeh strani, oprtih na načelo enakopravnosti zavračanja sile ali grožnje s silo.

Kot stalni članici varnostnega sveta OZN se Sovjetska zveza in Amerika zavedata posebne odgovornosti, da storita vse, kar je v njihovi moči, da se ne bi nadaljevala nasprotja ali položaji, ki lahko povečajo mednarodno napetost. V skladu s tem si bosta prizadevali doseči razmere, v katerih bodo vse države živele v miru in varnosti in ne bodo izpostavljene tujemu vmešavanju v njihova notranja vprašanja.

Glede dvostranskih odnosov je v deklaraciji rečeno, da nameravata obe državi razširiti pravno podlago svojih medsebojnih stikov in storiti vse potrebno, da se bodo dvostranski sporazumi in večstranske pogodbe in sporazumi dosledno uresničevali. Obe strani se bosta še naprej prizadevali tudi za omejitve oboroževanja na dvostranski, pa tudi na mnogostranski podlagi. Skrajni cilj njunih prizadevanj je, doseči splošno in popolno razorožitev ter v skladu s cilji in načeli OZN izdelati učinkovit sistem mednarodne varnosti.

Ob koncu obe državi poudarjata da si ne lastita pravice in ne priznavata tudi nikomur drugemu pravice do kakršnekoli posebne pravice in gospostva v svetovnih vprašanjih. Vsem državam priznavata suvereno enakopravnost, razvoj sovjetsko-ameriških stikov pa ni naperjen proti tretjim državam in njihovim interesom.

Predsednik Tito v Sovjetski zvezi

Jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito je na čelu jugoslovanske državno-partijske delegacije ta teden na uradnem in prijateljskem obisku v Sovjetski zvezi. Temu obisku pripisujejo v široki mednarodni javnosti izredno važen pomen. Saj pomeni — preneseno na odnose med obema državama — ta obisk potrdilo, da so se ti odnosi po precejšnji obremenitvi pred nekaj leti zdaj spet uredili in ustalili ter na določenih področjih zaznamovali tudi znaten napredek. Na Zahodu v tej zvezi še posebej omenjajo dejstvo, da je to prvi obisk predsednika Tita v Sovjetski zvezi po „ohladitvi“ odnosov, do katere je prišlo pred leti v zvezi z dogodki na Češkoslovaškem.

Na začetku obiska je bilo predsedniku Titu izročeno najvišje sovjetsko odlikovanje „Red Lenina“. V tem visokem priznanju, ki ga je vrhovni sovjet izkazal predsedniku Titu ob njegovi nedavni osemdesetletnici, se nedvomno zrcali tudi priznanje Jugoslaviji in njeni politiki. To pomeni, da Sovjetska zveza jemlje za sogovornika in partnerja Jugoslavijo takšno, kakršna je — socialistična, samoupravna in neuvrščena — in da v partnerstvu s takšno Jugoslavijo vidi perspektivo nadaljnjih jugoslovansko-sovjetskih odnosov, ne samo v razvijanju dvostranskih stikov, marveč tudi v sodelovanju v širših mednarodnih okvirih.

V tem smislu se je izrazil predsednik Tito na slovesni večerji v Moskvi, ko je ocenil razvoj dvostranskih odnosov v zadnjem času ter poudaril, da to najbolje potrjuje, da „smo na dobri poti do tega, da še bolj vsestransko izkoriščamo stvarne možnosti za razširitev in obogatitev medsebojnega sodelovanja. Rezultati, ki smo jih dosegli doslej, nas močno spodbujajo na tej poti, tako da z optimizmom gledamo na nadaljnji razvoj naših odnosov“.

Predsednik Tito je opozoril tudi na posamezne primere, kjer tudi še danes zatirajo narode ter jim z orož-

jem vsiljujejo svojo voljo, kot na primer v Vietnamu. Napredne težnje delavskega razreda, žlahtnejše želje narodov vsega sveta pa je mogoče uresničiti samo, če vlada mir, je naglasil predsednik Tito. Mir je danes bolj kot kdaj prej postal nedeljiv. To spoznanje je bilo drago plačano, je pa tudi dragocen nauk sodobne zgodovine. Zato ne bi smeli biti ravnodušni do kakršnega koli žarišča vojne, do ogrožanja neodvisnosti, najsi se to dogaja kjerkoli in najsi to opravičujejo s kakršnimi koli izgovori.

„Splošni položaj na svetu terja povečano dejavnost vseh dežel, velikih in majhnih, večjo odgovornost politikov in državnikov za usodo njihovih narodov in miru na svetu, boljše izrabo možnosti ustvarjenih z dosedanjimi revolucionarnimi družbenimi spremembami in razvojem znanosti in tehnologije. Pri vsem tem moramo upoštevati težnje in želje mladih generacij, ki bodo usodo človeštva prevzele v svoje roke. Na te težnje moramo vplivati, tako da bi v njihovem oplajanju in ustvarjanju ostala kot trajen temelj humanizem socialističnih revolucij in drago plačana izkušnja iz boja proti fašističnemu mraku, nacionalistični omejenosti in socialni demagogiji.“

V Sovjetski zvezi je bil predsednik Tito že ob prihodu na moskovsko letališče in potem med vožnjo v mesto deležen prisrčnega sprejema, kot ga že davno ne pomnijo. V tej zvezi se nehoti vsiljujejo primerjave z nedavnim obiskom ameriškega predsednika Nixona in politični opazovalci poudarjajo, da je sedanji obisk toliko bolj pomemben, ker je predsednik Tito prvi državnik, ki je za predsednikom Nixonom prispel v Sovjetsko zvezo. Zato so v političnih krogih prepričani, da bodo sedanji sovjetsko-jugoslovanski razgovori privedli do zaključkov, ki bodo pomembni tako za dvostranske kakor tudi za mednarodne odnose.

Predstavniki ZSO

PRI DEŽELNEM GLAVARJU SIMI

V sredo 7. junija dopoldne je deželni glavar Hans Sima na predhodno prošnjo v svojem uradu v navzočnosti ravnatelja deželnih uradov dr. Hauerja in osebnega referenta za manjšinska vprašanja dr. Baumanna sprejel na zadnjem občnem zboru izvoljeno predsedstvo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Predstavniki ZSO pod vodstvom predsednika Upravnega odbora dr. Francija Zwitterja so deželnega glavarja kratko seznanili s potekom nedavnega občnega zbora, kjer je bila načelno potrjena pravilnost dosedanje politike, ki jo bo ZSO nadaljevala tudi v bodoče.

Deželni glavar je v daljšem razgovoru zavzel stališče k vprašanju narodnostne politike v deželi in posebno obširno prikazal problematiko rešitve vprašanja dvojezičnih napisov. Hkrati pa je ugotovil, da bo vprašanje treba rešiti, kajti gre za izpolnitev obveznosti iz mednarodne pogodbe in gre za priznanje pravic, ki jih manjšina upravičeno zahteva in je pri tem deležna tudi podpore matičnega naroda. Povedal je, da je bil osnutek tozadavnega zakona že razposlan v proučitev (med drugimi sta ga prejeli v vednost tudi obe osrednji organizaciji koroških Slovencev — op. ured.) in je torej pričakovati, da bo — kakor je napovedal tudi zvezni kancler dr. Kreisky — v doglednem času prišel v parlament.

Podpredsednik ZSO deželni poslanec Hanzi Ogris se je deželnemu glavarju zahvalil za njegovo osebno razumevanje in prizadevanje za rešitev odprtih vprašanj koroških Slovencev. Deželni glavar pa je ob koncu čestital vodstvu ZSO k izvolitvi ter mu želel uspeh pri bodočem delu v korist slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, s tem pa tudi v korist deželne politike pomiritive in sožitja na osnovi demokratične ureditve republike Avstrije.

Tudi v osrčju Evrope

začenja prevladovati politična „odjuga“

„Kakšen teden, gospodje!“ je vzkliknil zahodnonemški kancler Brandt, preden je zadnjo nedeljo odletel na enodneveni obisk v Ameriko. In povsem upravičeno, kajti prejšnji teden je bil poln dogodkov, ki kažejo, da tudi v osrčju Evrope začenja prevladovati politična „odjuga“.

Pri tem je jasno, da gre za sluzga za pozitivno preusmeritev v veliki meri prav kanclerju Brandtu in njegovi vladi, ki je kljub močni opoziciji desnice in tudi težavam v lastnih vrstah imela toliko poguma, da je prelomila s povojno bonsko politiko. Za to politiko, ki ji je za dolga leta vtisnil svoj pečat bivši „železni kancler“ Adenauer, je bila značilna nespravljivost napram vzhodu. Posledica take politike, zaverovane v preteklost ter gluhe in slepe za vse spremembe današnje dobe, je bil napeti položaj v središču Evrope, ki je onemogočal vsakršno reševanje perečih problemov. Šele sedanja bonška vlada je bila realistična dovolj, da se je sprijaznila s povojno stvarnostjo ter začela odstranjevati bremena predsodkov, ki so tako dolgo zastrupljali odnose med Vzhodom in Zahodom.

O novi usmeritvi v tem delu sveta govorijo sporazumi, ki jih je Zahodna Nemčija sklenila s Sovjetsko zvezo in Poljsko, nadalje sporazum štirih velikih sil o Berlinu in ne nazadnje začetek sporazumevanja med obema nemškima državama. To je seveda šele začetek in gotovo še niso bile odstranjene vse ovire. Vendar so že prvi koraki po tej poti tako pomembni, da upravičujejo zaupanje v bodoči potek dogodkov. Potrebno je le to, da odločujoči dejavniki ne bodo ostali sredi poti, marveč da bodo dosledno nadaljevali začeto delo.

Pri tem se je treba zavedati, da ne gre samo za tako imenovano „nemško vprašanje“. Na primeru tega vprašanja se preizkuša politična praksa, ki naj bi v bodoče sploh prevladala v mednarodnih odnosih, namreč: ne konfrontacija, marveč sporazumevanje.

Občine v boju za finančno ozdravitev

Med upravnimi enotami Avstrije imajo že leta sem občine največ skrbi. Te skrbi korenijo zlasti v tem, da se naloge občin na področju družbenega življenja neprenehno večajo, na drugi strani pa jim skladno s tem in naraščajočo draginjo čedalje bolj primanjkuje lastnega denarja. Iz svojega deleža na donosu davkov so čedalje manj v stanju, da bi v potrebni meri financirale gradnjo in vzdrževanje občinskih cest, gradnjo vodovodov in drugih objektov v korist ohranitve in izboljšanja človekovega okolja, gradnjo in vzdrževanje šol, sanitarno nadzorno službo itd. itd. Spričo tega je v zadnjih letih zadolženost številnih občin prerasla obseg njihovih letnih proračunov. Hkrati pa tovrstne zahteve prebivalstva do občin kot komunalnih enot iz leta v leto naraščajo.

Ob vsej problematiki občin je vendar treba ugotoviti, da republika Avstrija kot centrala financiranja družbene dejavnosti nasproti občinam nikakor ni mačehovska. Že dolga leta prakticira sistem finančne izravnave med republiko in zveznimi deželami ter občinami. Ta sistem temelji na tem, da vsakih šest let na osnovi recitete med nalogami upravnopolitičnih enot določi ključ o razdelitvi donosa davkov. Določitev ključa je vedno posledica sporazuma po dolgotrajnih pogajanjih glede ocene nalog republike, zveznih dežel in občin v prihodnjem šestletnem obdobju. Zaradi čedalje naglejšega tempa družbenega razvoja in s tem povezanih nalog je prišlo doslej vedno spet do tega, da je čas prehitel prognoze; da so komunalne naloge občin prerasle možnosti za financiranje oz. njihovo gospodarsko moč. Posebno očitno je prišla ta resnica do izraza v zadnjih šestih letih.

Zato je razumljivo, da je priprava ključa v sistemu finančne izravnave za obdobje 1973—1978 vprašanje, ki je polno možnosti konfliktov med občinami, zveznimi deželami in republiko. Obseg teh konfliktov je prišel očitno do izraza na nedavnem kongresu občin v Gradcu, ki ga redno prireja Zveza avstrijskih občin. Neposredno je konflikt nastal, ko je finančni minister Androsch obrazložil predstave zvezne vlade o deležu občin na finančni izravnavi po novem sporazumu, Zveza občin pa je nato predložila resolucijo svojih predstav glede minimalnih zahtev, ki jih imajo do predstoječega sporazuma občine.

Zahteve občin do sporazuma o finančni izravnavi 1973—1978 je njihova zveza v svoji resoluciji formulirala tako-le:

■ Republika mora nadaljevati s prispevki h gradnji šolskih poslopj in hkrati zagotoviti njihovo zvišanje tekom obdobja veljavnosti prihodnjega sporazuma.

■ Občine potrebujejo več sredstev za gradnjo in vzdrževanje cest, ker imajo na skrbi več kot dve tretjini javnih cest in ker so bile doslej deležne le 4 odstotkov zneska davka na mineralna olja.

■ Hkrati potrebujejo občine več sredstev za ureditev in varstvo človekovega okolja.

■ Upoštevajoč dejstvo, da industrijske občine kasirajo za vsakega delavca davek na znesek njegovega osebnega dohodka, zahtevajo občine za delavce, ki se vozijo na delo v industrijske občine, posebno izravnavo med donosi tega davka. S tem bi se zmanjšale skrbi izrazitih podeželskih občin, katerih prebivalci se vozijo na delo v mesta in industrijske centre.

■ Ob naraščajoči socializaciji družbenega življenja imajo občine čedalje večje težave z vzdrževanjem bolnišnic. Zato zahtevajo večje prispevke republike za njihovo vzdrževanje.

■ Končno zahtevajo občine ustrezno nadomestilo za dohodke, za katere bodo prikrasile z reformo davka na osebni dohodek.

V tej resoluciji, ki je bila sprejeta na kongresu v Gradcu, zveza občin ni navedla zneskov, ki jih občine od finančne izravnave v prihodnje pričakujejo. S tem je pustila odprta vrata za zaključna pogajanja s finančnim ministrom kot predstavnikom republike. Le-ta je vendar že pred resolucijo tolmačil svoje predstave o sporazumu. V svojem govoru je občinam zagotovil, da je pripravljen delež občin v letni finančni izravnavi zvišati za 1,63 milijarde šilingov. Ko je omenjeno pripravljeno v podrobnem razčlenil, je dejal, da bo to zvišanje doseženo

■ z večjim donosom posebnega davka na alkoholne pijače in z zvišanjem davka na pridobitev zemljišč;

■ z zvišanjem zemljiškega davka, kar bo prišlo v prid podeželskim in turističnim občinam;

Predsednik Tito

PREDLAGAN ZA
NOBELOVO NAGRADO ZA MIR

Kakor smo v našem listu že kratko poročali, je bil jugoslovanski predsednik Tito predlagan za letošnjo Nobelovo nagrado za mir.

Eden izmed predlagateljev je predsednik luksemburškega parlamenta Pierre Gregoire, ki je izjavil, da je predsednik Tita predlagal za Nobelovo nagrado za mir zaradi tega, ker obenem z drugimi pobudniki tega predloga meni, da je jugoslovanski predsednik v vsem pokojnem obdobju veliko storil, da bi se izognili vojni in ohranili mir na svetu.

Gregoire je naglasil, da so predlagatelji še posebej upoštevali, da je predsednik Tito eden izmed pobudnikov neblokovske politike, ta politika pa je veliko prispevala, da se je svet rešil bladne vojne. Neblokovska politika je na mednarodnem prizorišču uveljavila neko novo silo — države tretjega sveta.

Nadalje je predsednik luksemburškega parlamenta dejal, da niso upoštevali le stvarnih zaslug jugoslovanskega predsednika za mir, temveč tudi dejstvo, koliko pristašev ima Titova politika po vsem svetu. Predsednik Tito je veliko potoval — je menil Gregoire — in uspešno širil idejo miru med narodi. Zato, kar je storil za izboljšanje odnosov med narodi in za krepitev miru na svetu, mu gre Nobelova nagrada.

Predlagatelj Gregoire se je večkrat osebno srečal s predsednikom Titom ter je dobil vtis, da je to izjemno močna osebnost, ki ima stvarne zamisli in jasno predstavo o tem, kakšen naj bo mir na svetu. Prvič je Gregoire slišal za Tita, ko je bil v fašističnem koncentracijskem taborišču; bil je namreč skoraj pet let v Mauthausenu.

■ z zvišanjem državnega prispevka v svrha čistoče po naseljih, v svrha izboljšanja krajevnega prometa in pogojev za turizem ter

■ z zvišanjem izravnalnih doklad za kmete.

Z razčlenitvijo teh zagotovil kongres občin ni bil zadovoljen. Na posebni seji med kongresom je upravni odbor zveze ugotovil, da ponudba ministra ni realna, kajti od nekaterih postavk, ki jih je minister navajal, občine ne bodo imele pravih koristi. To velja zlasti za izravnalno doklado na račun deleža zveznih dežel, ki naj bi se letno zmanjšal za 760 milijonov šilingov.

V poteku kongresa pa je prišlo do izraza še nekaj drugega. Poleg konflikta med zvezo občin in republiko obstoja tudi konflikt med zvezo občin in zvezo mest. Ta konflikt je razumljiv, kajti zvezo mest obvlada SPO, zvezo občin pa ÖVP. V tem konfliktu je zato vprašanje, kdo ima prav, sila delikatna. S finančnimi skrbmi imajo naglo razvijajoča se mesta najmanj toliko opravka kot občine z manj kot 2000 prebivalci. Pri slednjih je pomanjkanje delovnih mest osrednji problem, pri prvih pa naglo naraščanje števila prebivalstva in s tem povezane investicije za ceste, kanalizacijo, mestni promet, šole itd. V kakšni smeri bo prišlo do rešitve tega konflikta, nikakor še ni jasno, kajti zahteve so trenutno še popolnoma diametralne. Izgleda pa, da bo problem rešljiv le po polni združitvi občin v enote z več kot 10.000 prebivalcev.

Celokupno gledano je mogoče reči, da sporazum o finančni izravnavi med republiko, zveznimi deželami in občinami natrpne problematike občin ne bo rešil. Vendar je gotovo, da bo kljub omenjenim konfliktom prinesel občinam določene višje zneske, s katerih pomočjo se bodo zmanjšale njihove finančne skrbi. Docela pa se teh skrbi verjetno tudi v prihodnje ne bodo znebile, kajti zahteve prebivalstva do družbene uprave se tudi v prihodnje ne bodo zmanjšale, marveč bodo še nagleje naraščale. S temi zahtevami pa bodo naraščala tudi bremena občin in to tem bolj, čim bolj je njihova struktura neugodna.

(bl)

Mednarodno srečanje otrok bo letos v Velenju julija in avgusta

Mednarodna ustanova Združenih narodov za pomoč otrokom (UNICEF) že dvajset let organizira tako imenovano mednarodno otroško vas. To je srečanje enajstletnih otrok različnih držav, različnih jezikov in različnih barv kože, ki se zberejo v posebni vasi in skupaj preživijo nekaj tednov. Pri tem izkušnje kažejo, da razlike v jeziku in rasi niso ovira za medsebojno spoznavanje, sodelovanje in prijateljstvo; vezi med njimi ostanejo in taki otroci so v poznejših letih pravi ambasadorji miru.

Letos bo taka mednarodna otroška vas prvič v Jugoslaviji, in sicer v Velenju, kjer se bodo otroci iz raznih predelov sveta zbrali v času od 11. julija do 8. avgusta. V ta namen bodo v Velenju zgradili pravo otroško vas, ki bo obsegala pet manjših hišic s štirimi sobami, dnevnim prostorom, sanitarijami in drugimi pritliklinami, poleg tega pa še poseben objekt z restavracijo, kuhinjo in stranskimi prostori. V tej vasi se bodo v omenjenem času zbrali predstavniki otrok enajstletnih držav z vsega sveta.

Graditev take mednarodne otroške vasi seveda zahteva precejšnje stroške. Vendar pa bodo vložena sredstva koristno služila tudi pozneje, ker računajo, da bodo letos zgrajeni objekti pozneje služili vsakoletnim srečanjem jugoslovanskih otrok. Predvidevajo, da bodo izdatki znašali približno 2,8 milijona dinarjev, ki naj bi jih prispevale republika, velenjska občina in nekatere delovne organizacije.

Priprave za mednarodno otroško vas pa segajo tudi na druga področja. Tako mora društvo prijateljev mladine, ki nastopa kot organizator tega srečanja, zbrati 40 velenjskih družin, ki bi z otroki mednarodne otroške vasi dvakrat preživele konec tedna. Za tiste dneve naj bi jih sprejeli v svoje domove, jih obdarili s toplino in gostoljubjem, predvsem pa jih seznanili z značilnostmi kraja in ljudi. Taki obiski pri družinah so namreč posebna oblika povezave med prebivalci gostiteljske dežele in otroki mednarodne otroške vasi, kajti v takem „družinskem“ okolju se posebno spoznajo življenje dotičnega kraja in so taki obiski potem gotovo nekaj posebnega za mlade goste iz tujih držav.

POŠIROKEM SVETU

RIM. — Skupina poslancev italijanske socialistične stranke je poslanski zbornici predložila osnutek zakona, s katerim naj bi v smislu člena 6 italijanske ustave uzakonili posebna določila za varstvo slovenske etnične skupine v deželi Furlanija-Juljska krajina. Zakonski osnutek terja izenačenje slovenskega in italijanskega jezika na dvojezičnem ozemlju na Tržaškem in Goriškem in v Videmski pokrajini. Poleg tega vsebuje osnutek določbe o enakopravnosti slovenske in izvoljenih organih ter organih oblasti.

BEOGRAD. — V ponedeljek je jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito odpotoval na večdnevni obisk v Sovjetsko zvezo, kjer je gost najvišjih državnih in partijskih voditeljev. Obisk in razgovore med vodilnimi predstavniki Sovjetske zveze in Jugoslavije z velikim zanimanjem spremlja široka mednarodna javnost. V drugi polovici junija pa bo predsednik Tito obiskal tudi še Poljsko, kamor sta ga povabila državni svet in vodstvo združene delavske partije.

BERLIN. — V veliki dvorani nekdanjega berlinskega zavezniškega sveta v zahodno-berlinskem okraju Schöneberg so zunanji ministri Amerike, Anglije, Francije in Sovjetske zveze zadnjo soboto podpisali berlinski sporazum, o katerem so se veleposlaniki štirih velikih sil pogajali skozi 18 mesecev. Berlinski sporazum potrjuje politični status quo v nekdanji nemški prestolnici. Zahodni del Berlina je posebna enota pod pokroviteljstvom zahodnih sil, vendar pravno, gospodarsko in kulturno tesno povezan z Zahodno Nemčijo. Vzhodna Nemčija in Sovjetska zveza pa jamčita za nemoten osebni in blagovni tranzit med zahodnim Berlinom in Zahodno Nemčijo. Ob podpisu sporazuma so zunanji ministri štirih zavezniških sil poudarili zgodovinski pomen tega dogodka in sporazum imenovali simbol popuščanja napetosti.

NEW YORK. — Varnostnemu svetu Združenih narodov meseca junija predseduje jugoslovanski predstavnik v svetovni organizaciji veleposlanik Lazar Mojsov, ki je bil svoječasi jugoslovanski veleposlanik na Dunaju. Jugoslavija je zdaj že tretjič članica varnostnega sveta, poleg glavne skupščine najvažnejšega organa Združenih narodov. Večkratna izvolitev Jugoslavije za članico varnostnega sveta nedvomno pomeni visoko priznanje njeni politiki, ki je bila vedno usmerjena v prizadevanje za utrditev miru in sodelovanje med narodi.

PARIZ. — V svetovnem tisku se vedno spet pojavljajo vesti o tem, da je najozbiljše Hitlerjev sodelavec Martin Bormann še živ. Zdaj prihajajo take vesti iz Pariza, kjer vedo povedati, da živi Bormann v Boliviji, skrit v nekem samostanu, od koder naj bi vodil neko veliko trgovsko družbo. Po istih vesteh ima Bormann okoli sebe še druge nacistične veljake. Podatke o Bormannu in njegovih pajdaših je skupina Nemcev, ki živi v Boliviji, poslala 33-letni Beathi Klarsfeld, ki živi v Parizu in se bavi z izsledovanjem nekdanjih nacističnih zločincev.

MARIBOR. — Na gradu Borlu je bil dvodnevni seminar za vodstvo klubov OZN v osnovnih in srednjih šolah z območja Štajerske. Mladi udeleženci tega seminarja so se najbolj zanimali za vprašanja Slovencev v Avstriji in Italiji. Razpravljali so o tem, kako bi s svojo aktivnostjo v klubih OZN prispevali k reševanju mnogih doslej še premalo upoštevanih pravic zamejskih Slovencev. V Sloveniji deluje 360 klubov OZN z okoli 8000 člani. Republiška konferenca klubov OZN bo podobne seminarje organizirala tudi v drugih pokrajinah. Osrednja tema teh seminarjev so narodnostne manjšine, katerih problematiki posvečajo v klubih posebno pozornost.

NEW YORK. — Glavni tajnik Združenih narodov dr. Kurt Waldheim namerava po vrsti obiskati vse države, ki so včlanjene v svetovno organizacijo. Za prvo polovico junija ima predvidene obiske na Švedskem in Cipru ter v Turčiji, Grčiji in Maroku. Dne 5. julija bo na povabilo poljske vlade odpotoval na Poljsko, medtem ko bo 17. julija obiskal Sovjetsko zvezo.

SALERMO. — Več kot 70 ukradenih slik znamenitih italijanskih mojstrov v vrednosti več sto milijonov lir so odkrili v Eboliu v bližini južnoitalijanskega mesta Salerno, in sicer v dveh samostanih ter v stanovanju nekega duhovnika. Policija je sporočila, da bodo proti patru in proti opatju obeh samostanov uvedli kazenski postopek zaradi prikrivanja, medtem ko je bil kot glavni krivec priprt neki trgovec s starinami, ki je bil zaradi podobnih dejanj že kaznovan. V Italiji se zadnje čase množijo tatvine dragocenih slik in drugih umetnin.

DIJAKI SLOVENSKE GIMNAZIJE

so se predstavili s pestrim sporedom

V nedeljo popoldne je bila velika dvorana celovške Delavske zbornice spet prizorišče tradicionalne akademije, ki jo vsako leto prireja zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu. Vabilu so se odzvali predvsem starši naših srednješolcev, pa tudi mnogi drugi so prišli, da si ogledajo spored, ki so ga pripravili dijaki in njihovi profesorji. Navzoče je uvodoma v imenu ravnateljstva pozdravil prof. Milan Kupper. Posebej je izrekel dobrodošlico številnim predstavnikom javnega in kulturnega življenja tu in onstran meje, potem pa ugotovil, da je to že štirinajsta akademija v 15. letu obstoja slovenske gimnazije v Celovcu. V tem šolskem letu je na šoli 421 dijakov, od tega 36 maturantov, medtem ko je za prihodnje šolsko leto že zdaj prijavljenih več kot 70 novih dijakov. Z zadovoljstvom je poudaril, da je lastno poslopje po 14-letnih obljubah končno le v gradnji ter izrekel tozadevno zahvalo uradu zveznega kanclerja in pristojnim ministrstvom.

Med častnimi gosti nedeljske prireditve so bili jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej, prelat Aleš Zechner v zastopstvu celovškega škofa, vodja manjšinskega oddelka pri deželni šolski svetu za Koroško okrajni nadzornik Rudi Vouk z drugimi zastopniki šolskih oblasti, samostojna svetovalka Ljiljana Virlič za sekretariat za prosveto in kulturo SR Slovenije, predstavnik prosvetnih in kulturnih ustanov Slovenije Lipužič, prorektor dr. Janez Milčinski s profesorji ljubljanske univerze in drugimi šol-

niki iz Slovenije, deželni poslanec Hanzi Ogris, predstavniki slovenskih organizacij in ustanov iz Italije ter predstavniki narodnih in kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Za svojo prireditev so dijaki slovenske gimnazije letos spet pripravili pester spored, katerega težišče je tudi tokrat bilo na pevskem področju. Predstavili so se v mladinskem zboru, ki ga je vodil prof. Jože Ropitz, nadalje v izbranem, fantovskem in združenem zboru pod vodstvom prof. Jožka Kovačiča ter

kot gimnazijski oktet, katerega vodi sedmošolec Pavel Olip.

Predaleč bi vodilo, če bi hoteli podrobno opisovati celotni pevsko-glasbeni del prireditve. Naj zato le kratko navedemo, da so dijaki v posameznih zborih izvajali tako narodne kot umetne slovenske pesmi raznih avtorjev, katerim so dodali še napeve drugih narodov. Kot solisti so nastopili prof. dr. Janko Zerzer, maturant Barolomej Lampichler in šestošolec Jože Kežar, poseben prisrčno pa je občinstvo sprejelo najmlajšega dirigenta — prvošolca Stefana Sadjaka. Kot instrumentalni prispevek pa naj omenimo uvodno fanfaro, ki sta jo izvajala sedmošolca Foltež Thaler (trobenta) in Toni Schellander (pozavna), ter nastop ansambla „Veseli študentje“, ki je pod vodstvom Pavla Olipa zaigral nekaj Avsenikovih poskočnih viž.

V obliki zborne recitacije ali scene z glasbo „Playback“, ki jo je pripravil prof. Joško Kovačič, so dijakinje in dijaki višjih razredov skušali problematiko današnjega sveta in človeštva prikazati na primerih mase, lakote, nesnage, boga in ljubezni, medtem ko so dijaki nižjih razredov kot nemški prispevek izvajali skeč „Der gute Rat“, ki ga je po starem besedilu posebej za to priložnost priredil prof. dr. Janko Zerzer. Ne nazadnje pa je kot bistven sestavni del sporeda treba omeniti še povezovalne besede, ki jih je napisal prof. Janko Messner, sproti napovedovala pa petošolka Andreja Kizulnig.

Za vse, ki so sodelovali pri nedeljski prireditvi, lahko ugotovimo, da so bili pri stvari s polno zavestjo ter so se številnim obiskovalcem predstavili s sporedom, kot smo ga vajeni že od prejšnjih akademij slovenske gimnazije v Celovcu.

DOMAČA KNJIŽNA NOVOST:

Zbirka otroških pesmi

našega pesnika Valentina Polanška

Naš domači koroški pesnik Valentin Polanšek je v samozaložbi izdal drobno knjižico z naslovom „Činček“. V njej je zbral 29 pesmic, ki jih je namenil našim najmlajšim. Pripoveduje jim o drobnih doživljajih doma v družini, v sosesčini, na vasi, v širšem svetu, riše jim lepote narave in jih seznaja s pojavi v življenju.

Kratek uvod knjižici je napisal slovenski pesnik Jože Smit. Med drugim ugotavlja, da se pesnik Valentin Polanšek v svojih otroških pesmih, zbranih v tej knjigi, obrača na mlade koroške bralce s tisto neprisiljeno igrivostjo, ki je značilna za najboljše slovenske mladinske pesnike od Frana Levstika, Otona Župančiča in Iga Grudna naprej. Ob koncu pa poudarja, da gre za knjigo, ki bo draga otroku, za katerega je tudi napisana. „Pomagala mu bo doživljati njegovo otroštvo, mu potrjevala veljavo slovenske govorice in pisane besede in mu nadalje odpirala pot do lepote slovenske knjige. Tako upam, ne, prepričan sem o tem, zato knjigo vsem otrokom toplo priporočam.“

Temu priporočilu se lahko v polni meri pridružimo, ker smo prav tako prepričani, da bodo otroške pesmice Valentina Polanška našle odprta srca pri mladih bralcih.

Knjižico je Simon Olip iz Sel opremil in s tem obogatil z lepimi, posebno za otroško oko izredno prikupnimi ilustracijami. Zvezno mini-strstvo za pouk in umetnost na Dunaju pa je zbirko „Činček“ odobrilo kot razredno čtivo za pouk na dvojezičnih ljudskih šolah na Koroškem od 1. do 4. šolske stopnje.

Staršem priporočamo, da svojim otrokom kupijo zbirko pesmic; napravili jim bodo veliko veselja. Knjižico lahko dobite tudi v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu. Cena znaša samo 17 šilingov.

Teden srečanja v Celovcu

Mesna občina Celovec in radio Celovec tudi letos prireja, kakor smo v našem listu že poročali, tako imenovani Teden srečanja, in sicer v dneh od 11. do 18. junija.

V okviru tega tedna bodo skladatelji in književniki razpravljali o vprašanju, ali je poetičnega konec. V ta namen bodo prirejeni simpoziji, koncerti in literarni večeri, kjer bodo sodelovali domači in tuji strokovnjaki.

Teden srečanja se bo tudi letos zaključil s koncertom ljudske glasbe in pesmi, ki bo v petek 16. junija v Domu glasbe in kjer bodo sodelovale skupine iz Koroške, Slovenije in Furlanije-Julijske krajine, ter v soboto prav tako v Domu glasbe s folklornim festivalom, kjer se bodo skupinam iz Avstrije in Jugoslavije pridružili še ansambli z Danske in Madžarske.

STONE SVETINA

126

UKANA

DRUGA KNJIGA

Svobodo vsem stvarim! To je bilo Markovo geslo — sanje o družbi, kjer bodo vsi enaki in bo vsak počenjal, kar se mu bo ljubilo, razen zločinov.

Začel je odpirati kletke in spuščati lisice na prosto. Pri tem ga je navdajal blažen občutek — kakor takrat, kadar se je razpočila velika mina. Na vsem lepem pa ga je zmotilo rohnenje motorjev. Sredi dela je obstal kot vkopan:

„Gredo! O, kako mi je to noč naklonjeno nebo, da lahko opravljam dobra dela!“ je mrmral v kocinasto brado in sunkovito razklenil ključavnico mreže, kjer je bilo veliko lisic. Živali so se mu med nogami zapodile v gozd.

Potem je izvelel parabelo in stekel s fantom nazaj k zasedi. Bila sta že v gozdiču, ko je prvokrat zagrmelo; preden pa je naletel na mino drugi kamion, je Marko že planil v zaklon k Primožu in jel streljati po Nemcih.

„Imaš lisico?“ je zarjul Primož.

„Imam jo! Več je vredna kot vsi ti Nemci. Vse sem spustil, ves gozd jih je poln,“ se je drl dinamitar in nažigal po koloni.

„Marko, umaknimo se, dokler je čas,“ je predlagal Primož, kajti Nemci so začeli streljati že na bok zasede.

Marko je bil takoj za to. Imel je svoj plen — lisico.

Drug za drugim so zapustili položaj. Umakali so se

naravnost čez polje. Če bi jo mahnili po gozdiču proti so-točju rek, bi jih tam lahko prestregli Nemci. Sredi polja jih zagotovo ne bo nihče čakal. Pri iskanju smeri so se ravnali po ognjih dogorevajočih postojank in temnih hribočkah okoli jezera, kjer je čakal na Nemce Dren s svojim bataljonom.

Šli so kar čez žitna, krompirjeva in koruzna polja. Na prevalu med dvema gričema jih je ustavil stražar Drenovega bataljona, ki je bil obdal z zasedami glavne policijske postojanke. Zvedeli so, da se bo bataljon umikal kar čez reko. Dren in Vojko sta zbirala zasede, razočarana, ker ni bilo Nemcev, ki so jih bili pričakovali.

Prva zaseda z dvema strojnicama se je bila ugnezdila na prvem klancu, le streljaj od postojanke. Na vzpetinah za vasjo, od koder je bil razgled na polja in sadovnjake, sta bili ukopani dve težki strojnici, v loku pa še šest lahkih. Nemce bi bili spustili „v vrečo“, jih naklestili in se premaknili na nove položaje.

Vojko je bil vznemirjen. V soju luči postojanke je videl domačo streho. Imelo ga je, da bi se spustil v korito in se po potoku priplazil domov. Toda bil je vodnik zased in poznal je reko, koder naj bi se umikale. Zato ni maral in ni mogel tvegati. Ko Nemcev le ni bilo, bi bil šel najraje z obema strojnicama kar nad postojanko. Tega pa ni smel, ker ni bilo v načrtu.

Vse je bilo mirno tudi na bohinjski cesti, kjer so blizu garnizona zakopali mine. Tudi Orlov je zaman čakal v zasedi.

Opeharjena za uspeh, sta Dren in Vojko pripeljala še najbolj oddaljene zasede na zborna mesto. Tam je že razgrajal s svojimi Marko, od nekod pa je prišel s svojo skupino še Blisk, ki je bil s terenci zaplenil v nemški konjušnici bivše dvorne konje.

VABILO

na

TEDEN SLOVENSKEGA FILMA

OD 19. DO 22. JUNIJA 1972
V VOLKSKINU V CELOVCU

Prireja „AKTION DER GUTE FILM“ ob sodelovanju Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze

S P O R E D

- Ponedeljek 19. junija ob 20. uri otvoritev celovečerni film „TISTEGA LEPEGA DNE“, filmska komedija, režija France Štiglic; dva kratka predfilma.
- Torek 20. junija ob 18. uri celovečerni film „NE VRAČAJ SE PO ISTI POTI“, socialno-kritični film Jožeta Babiča; dva kratka predfilma; ob 20. uri RETROSPEKTIVA KRATKIH SLOVENSКИH FILMOV
- Sreda 21. junija ob 18. uri celovečerni film „PROTEST“, socialno-kritični film Fadila Hadžića; dva kratka predfilma; ob 20. uri celovečerni film „NA PAPIRNATIH AVIONI“, ljubezenski film Matjaža Klopčiča; dva kratka predfilma.
- Četrtek 22. junija ob 18. uri celovečerni film „SAMORASTNIKI“, režija Igor Pretnar; dva kratka predfilma; ob 20. uri celovečerni film „SEDMINA“, režija Matjaž Klopčič; dva kratka predfilma.

OD 19. DO 22. JUNIJA V CELOVCU:

Teden slovenskega filma

Kot je razvidno iz zgornjega vabila, bo v dneh med 19. in 22. junijem v Celovcu teden slovenskega filma. Prireja ga „Aktion der gute Film“, pobudo za to pa je dal Horst Dieter Sihler ob priliki premiere filma „Na klancu“, ki ga je našim gledalcem posredovala Slovenska prosvetna zveza in ki je, kot znano, doživela izredno velik uspeh.

Na tej prireditvi sodelujeta tudi obe slovenski kulturni organizaciji SPZ in KKZ, tako da je s slovenske strani dana vsa širina. S tem pa seveda ni rečeno, da je teden slovenskega filma namenjen samo slovenski publikli, marveč celotnemu prebivalstvu Koroške, zlasti Celovca. Prireditve bo brez dvoma lepa priložnost za spoznavanje filmske stvarjalnosti v Sloveniji. Za razumevanje filmov je prireditelj poskrbel za ustrezne prevode v nemščino, da bo tudi nemški gledalec lahko sprejemal dogajanje na filmskem platnu.

Iz objavljenega sporeda je razvidno, da bo v teh dneh celovški Volfskino predvajal šest celovečernih slo-

venskih filmov s primernimi predfilmi, razen tega pa bo ena predstava posvečena retrospektivi slovenskega kratkega filma. V tej retrospektivi bodo zajeti tako dokumentarni, kot risani filmi in bodo obiskovalci imeli priložnost spoznati pester pregled tovrstne filmske stvarjalnosti, ki se bistveno razlikuje od igranega filma. V izboru so zajeti najboljši slovenski filmi (film „Na klancu“ zaradi nedavne premiere v izboru ni zajet), ki so dosegli lepe uspehe tudi v mednarodni javnosti.

Teden slovenskega filma bo brez dvoma velik kulturni dogodek, predvsem za ljubitelja slovenske filmske umetnosti, za katere bo to edinstvena priložnost, da vidijo najboljše dosežke s tega področja. Vstopnice bosta imeli na razpolago tudi obe slovenski kulturni organizaciji v Celovcu in vsem včlanjenim društvom svetujemo, da jih za predstave, ki jih njihovi člani želijo videti, naročijo pri le-teh. Seveda pa bodo vstopnice na voljo tudi pri blagajni Volfskina v Celovcu.

„Saj mi boste posodili enega, prekleto sem utrujen,“ je moledoval Marko.

„To je konj kralja Zedinitelja Aleksandra, ki ga je podedovalo visočanstvo knez Pavle!“ je pojasnil neki terenec.

„Če je tako, se mu do tal odkrijem, preden bom posadil nanj svojo proletarsko zadnjico in svojo srebrno lisico!“ Iz teme se je utrgal Dren in pričel zmerjati:

„Kolona gre naprej, stroga tišina in razmik! Orkama-dona, Marko! Ali vemo, kaj bo ob reki?“

„Kaj me briga! Mir nam daj! Mi smo se borili, vi pa ste spali vso noč. Kar pridejo naj, aufbiks!“

Zajahal je kraljevega konja.

Vojko je bil z Jelenom in njegovim vodom na čelu. Takoj za vasjo je zavil na livade. Noč je bledela in gazili so rosno travo. Samo dober kilometer daleč so se utrinjale rakete. Do reke jih je pripeljal brez nezgode. Tam je iskal plitvino, ker so mostove porušili Nemci.

Vojko je poiskal prod, kjer se je reka pretakala v ovinek in je bila zelo široka, zato pa tudi plitva. Tu se je pred nekaj leti igral kot otrok, nabadal kapeljne, lovil postrvi in jih pekel na žerjavici. S spominom na dom in na otroška leta, ki jih je preživel v gozdu, gorah in ob vodah, je zagazil v mrzlo reko. S palico v roki jo je prebredel in z njim ves Jelenov vod, ki je na drugem bregu takoj napravil zasedo in zavaroval prehod.

Na produ je nenadoma nastal vrišč. Marko je prihajal na kraljevem konju, le-ta pa se je ob strugi ustavil in ni hotel nikamor naprej. Vsi so se mu režali, to pa ga je raztogotilo. Nekajkrat je sunil konja s petami v rebra in ga usekal s parabelo po boku, da je vošlo zabobnelo.

„Merjasec ti kraljevski, seme potuhnjeno, aristokratsko, ti bom že dal hudiča!“ se je penil in mu z vso močjo nategnil uzdo.

Slovensko prosvetno društvo
„Bilka“ v Bilčovsu

Vabilo
na

PEVSKI KONCERT

v soboto 10. junija 1972 ob
20. uri v dvorani pri Miklavžu
v Bilčovsu.

Gostoval bo moški zbor
„France Prešeren“ iz Boljunca
pri Trstu. Na sporedu bodo
slovenske narodne in umetne
pesmi. Ljubitelji lepega petja
pristrčno vabimo k številni u-
deležbi. S svojim obiskom bo-
ste hkrati počastili naše slo-
venske brate s Primorske.

Odbor

Slovensko prosvetno društvo
„Edinost“ v Škofičah

Vabilo
na

PEVSKI KONCERT

v soboto 17. junija 1972 ob
20. uri v dvorani pri Kreuz-
wirtu pod Jerberkom.

Gostoval bo moški pevski
zbor DPD Svoboda in inštru-
mentalni ansambel „Veseli
hmeljari“ iz Žalca. Na spore-
du bodo slovenske narodne
in umetne pesmi.

Ljubitelji lepega petja in ve-
selih viž vabimo k številni u-
deležbi.

Odbor

Mladinski obisk

Pred nedavnim so na povabilo
slovenske mladine na Koroškem
igrali in pripadniki Dramskega
krožka I. gimnazije v Ljubljani go-
stovali v slovenskem dijaškem do-
mu v Celovcu z Linhartovo Župa-
novo Micko. Uprizoritve tega do-
bro uspelega dramskega dela so
se poleg gojencev internata udele-
žili tudi profesorji in dijaki sloven-
ske gimnazije v Celovcu.

Slovenski dijaki in dijakinje iz
Ljubljane so se zadržali na Koro-
škem dva dni in ta čas izkoristili
za navezovanje stikov s koroško
slovensko mladino. Ljubljanski di-
jaki so povabili koroške slovenske
dijake na protibisk, ki naj bi slu-
žil utrjevanju medsebojnega prija-
telstva in poglobljanju sodelova-
nja obeh mladinskih organizacij.

KULTURNO-PROSVETNA POMLAD

med Slovenci v Kanalski dolini

Slovenski del prebivalstva Ka-
nalske doline je imel pred nedav-
nim svoj veliki kulturni praznik, ki
hkrati predstavlja prelomnico v kul-
turnem izživljanju Slovencev na tro-
jezičnem ozemlju Kanalske doline.

V nedeljo 28. maja je Stalno slo-
vensko gledališče iz Trsta skupaj z
novo ustanovljenim pevskim zbor-
om iz Žabnic „Višarski zvon“ pri-
redilo v največji trbiški dvorani
„Citta“ kar dve predstavi znane
Štokove komedije „Trije tički“ ter
dva koncerta novo ustanovljenega
mešanega pevskega zbora „Višar-
ski zvon“ ter nekoliko manjšega
otroškega pevskega zbora, ki sta
oba nastopila pod vodstvom Av-
gusta Ipavca. Obe prireditvi sta
bili popolnoma razprodani. To pr-
vo srečanje Stalnega slovenskega
gledališča iz Trsta s pevskim zbor-
om „Višarski zvon“ odpira nove
poti za razvoj kulturnega in narod-
nostnega izživljanja v Kanalski do-
lini.

Veliki mešani pevski zbor, ki šte-
je danes 50 pevcev, izvira iz prvot-
nega pevskega društva „Planinka“
v Ukvah, od koder je tudi prišla
zamisel o velikem pevskem zboru,
ki naj bi zajel tudi ostale pevce
Kanalske doline. Vodji pevskega
zbora „Planinka“ v Ukvah Francu
Sivcu je priskočil na pomoč koba-
riški kaplan A. Ipavec, ki se je z
vso vno močjo lotil dela. Tako je na-
stal novi in večji zbor „Višarski
zvon“, ki ima sedaj svoje središče
v Žabnicah.

Prireditve so se poleg številnih
domačinov udeležili med drugimi
tudi generalni konzul SFRJ iz Trsta
Boris Trampuž, predsednik SSG Jo-
sip Tavčar ter člana izvršnega od-

bora SKGZ iz Trsta F. Benetič in
M. Košuta.

V bližnji prihodnosti je pričako-
vati, da bo tudi v Rablju nastal nov
slovenski pevski zbor. Voditelji SSG
pa so Slovincem v Kanalski dolini
zagotovili, da bodo temu nastopu
sledila še nadaljnja gostovanja
slovenskega gledališča iz Trsta.

Koroški Slovenci se skupno s Slo-
venci v Kanalski dolini veselimo
kulturno-prosvetne pomladi, ki je
zajela skrajni severovzhodni kot
sosednje Italije. Hkrati iskreno če-
stitamo k lepemu uspehu.

Izlet na Jeko

Slovensko planinsko društvo v
Celovcu vabi člane in prijatelje na
izlet na Jeko (2143 m).

Odhod v nedeljo 11. junija ob
7. uri zjutraj od „Koče nad Ariho-
vo pečjo“ na Bleščeči. V koči je se-
veda možnost prenočevanja. Pogoji
za uspeh ture je dobra obutev.

S planinskimi pozdravili

Odbor

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU

Vabilo na

PRIPREDITEV ZA SLOVENSKE ZDOMCE

v nedeljo 18. junija 1972 ob 15. uri
v Kolpingovi dvorani v Celovcu

GOSTUJEJO:

- Igralska skupina PD „Loče“
s komedijo Matajev Matija
- Loški oktet
- Ansambel ZDOVC iz Slov. Konjic

Slovenski zdomci pristrčno vabljeni

Odbor

Zahvala

ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV

V nedeljo 28. maja je bil odkrit spomenik v čast in spomin
padli Domenovi kurirski četi, ki je bila zahrbtno pobita 12. oktobra
1944 pri Apovniku na Komelnju.

Zveza koroških partizanov čuti za svojo častno dolžnost, da
se iskreno zahvali vsem, ki so prispevali za spomenik, ustvarili po-
goje za postavitev ter sodelovali pri odkrivanju spomenika. Ne da
bi tukaj navajali posameznih oseb, organizacij in ustanov, velja
zahvala prav vsem, ki so kakorkoli pomagali, da je spominska
svečanost na Komelnju tako uspešno potekala.

Nam vsem je v zadoščenje, da je bila slavnost zgovoren izraz
hvaležnega spomina vsem tistim, ki so se borili in žrtvovali za vi-
soke ideale človeštva, in da je hkrati bila tudi mogočna manifesta-
cija odločne volje, da bo čisto tem idealom ostati zvesti tudi v bo-
doče.

Glavni odbor

Slovenski oktet

BO GOSTOVAL V SELAH

V okviru kulturne izmenjave med pobratenima občinama
Sele in Škofja Loka bo gostoval

SLOVENSKI OKTET

v nedeljo 18. junija 1972 ob 14. uri v farni dvorani v Selah.
Ljubitelji lepega petja pristrčno vabljeni!

Združite obisk koncerta Slovenskega okteta z izletom v naš
lepi gorski kraj.

Občinski odbor Sele

SAD NARODNE NESTRPNOSTI

Slovenske organizacije in ustano-
ve, ki imajo svoj sedež v celovski
Gasometergasse 10, so narodnim
nestrpnostem očitno posebno boleč
trn v peti. Že ponovno se je zgo-
dilo, da so „neznani storilci“ po-
škodovali oziroma nasilno odstra-
nili in odnesli dvojezične napise teh
organizacij.

Sele pred nekaj tedni so bili na
omenjeni hiši nameščeni spet novi
dvojezični napisi. Pa so prejšnji
teden znova postali žrtev ponočnih
junakov. V noči od četrka na pe-
tek so se namreč ti junaki znesli
nad napisom Slovenskega vestnika,
na katerem jih je očitno bodla v

oči beseda „Slovenski“, kajti pre-
mazali so jo s črno barvo.

Se ni dolgo tega, ko smo v tisku
nemških šovinistov brali očitek, da
koroški Slovenci niti na lastnih po-
slopih nimamo dvojezičnih napi-
sov, kako jih potem moremo zah-
tevat od države. Mislimo, da bi bi-
lo mnogo boljše, če bi ti čudni pa-
trioti vzgajali najprej svoje lastne
ljudi in s tem prispevali k ustvar-
janju takšnega vzdušja na Koro-
škem, v katerem dvojezični napisi
ne bi več povzročali hude krvi,
marveč bi bili zunanji odraz resnič-
ne enakopravnosti obeh narodov v
deželi.

Izlet naših planincev

V četrtek prejšnjega tedna je Slo-
vensko planinsko društvo priredilo
izlet na Zingarico. V načrtu je bil
izlet na Zingarico in Sinski vrh, za-
radi slabega vremena, saj je ves dan
deževalo, pa smo obiskali samo Zin-
garico — raztegnjen gozdat hrbet
severno nad Slovenjimi Plajberkom,
katerega najvišja točka doseže višino
1589 metrov. Ne meneč se za dež in
meglo smo se preko sedla Albink
(Halbingsattel, 1360 m) vrnili v do-
lino.

V Slovenjem Plajberku so preko
pol tisočletja kopali svinčeno rudo.
Zadnjič v drugi svetovni vojni. Na
to dejavnost spominjajo visoko pod
grebenom Zingarice številne nasutine
bivših svinčenih rudnikov, ki nemo
pričajo o trpljenju rudarjev, ki so v
dežju, snegu in mrazu, v nečloveških
razmerah garali pod zemljo. Mimo
teh nasutin pelje lepo speljana in do-
bro markirana steza proti grebenu
Zingarice, katerega smo dosegli po
enourni hoji. Še četrte ure po grebenu
na desno (proti vzhodu) in dosegli
smo najvišjo točko pogorja Zigarice,
ki predstavlja ozko zeleno oazo, ob-
dano z visokimi smrekami in vso po-
suto z belim telohom in krpmi sne-
ga, ki so pričali, da je še pred ne-
davnim vladala v teh višinah zima.

Vedno bolj smo obžalovali, da nam
ni bilo usojeno uživati razgleda s
tega mesta, ki je baje čudovit.

Nismo se dolgo zadrževali na gre-
benu in jo kmalu urezali nazaj po
grebenu proti sedlu Albink, kjer se
spojita cesti iz Roža in Slovenjega
Plajberka. Na sedlo vodijo iz Slo-
venjega Plajberka tudi ostanki ceste,
ki so jo jugoslovanske čete začele
graditi v predplebiscitni dobi po pr-
vi svetovni vojni. Ker se nismo hoteli
vračati po cesti, smo se pogladi čez
drn in strn proti dolini, kjer smo
premočeni, vendar srečni zasedli av-
to, vključili kurjavo in odbrzeli pro-
ti domu.

Naslednji izlet na Jeko, ki bo v
nedeljo, pa lahko opravimo tudi s
smučmi. Spust s sedla med Jeko in
Dovško Keko pa izurjene smučarje
ni težaven. Odhod iz „Koče nad Ari-
hovo pečjo“ bo ob 7. uri zjutraj. Po-
vzpeli se bomo najprej na planino
Borovščico, pri tem pa prečkali
vzhodne plazove Komnice, kjer je v
pečevju trenutno vse polno avrikla.
Z Borovščice, kjer stoji Bertahütte,
last beljaške sekcije Avstrijskega pla-
ninskega društva, je še eno uro in pol
hoda na vrh. Skupno torej tri in pol
ure.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

Konj je zarezgetal in se vzel na noge, da se je lahko-
nogi Marko komaj obdržal v sedlu. Zadaj so zamukale
krave, in stroga tišina, ki jo je bil zapovedal Dren, je šla
pozlu...

V dvorskih garažah, katerih okna so sijala iz teme, so
ihtavo bevskali policijski volčjaki. Potem je počilo — mina
je usekala v skale nad reko. Polovica jih je mahoma po-
legla po tleh. Kraljevi žrebec je zarezgetal, se splašil, pri-
čel skakati, Marko se je z vsemi silami tiščal v sedlu, lisica
mu je bingljala po koščeni zadnjici, dokler ni v velikem lo-
ku zletel s konja v grmovje na obrežju in stokaje obležal.
„Primiti ga! To je konj za komandanta divizije!“ je
zastokal Blisk.

Na srečo je bil žrebec navajen obeh kobil in je napra-
vil samo eleganten krog po travniku, kot bi hotel pokazati,
kako tečejo kraljevi konji. Še nekajkrat je zarezgetal, potem
pa se je pustil ujeti. Prihitela je Ana, pomagala Marku
na noge in ga povprašala, če lahko kaj obveže, pa ji ni
bilo treba. V skalovje nad vodo je udarilo še nekaj min,
da so se hitro spravili čez vodo. Marka in Ano pa je pre-
nesel na hrbtu najbolj krotek konj v bataljonu, ki je bil
pritovoril plastik.

Jutro je zateklo bataljon sredi pobočja Jelovice, v gor-
ski vasi Kupljeniku, pri Primažkovi in Oblakovi domačiji.
Ženske so jih pogostile z mlekom in pšeničnim sokom.

Tu so lahko v miru občudovali uplenjene konje. Bili
so norveški serci kavne barve z ostrizeno grivo, sredi hrbta
črni.

Drugo čudo je bila Markova lisica. Z Vojkom sta jo
drla na klopi pred hišo; nič koliko radovednežev je gledalo
njuno početje. Tudi Primažkov ata je prisedel in se čudil.
Videl je bil že mnogo lisic, pa so bile vse rjave. Modrikaste
zares še ni videl nobene. Marko je vihal nos in cukal žga-
nje.

„Zakaj je modra?“ so povpraševali borci.

„Ker ima modro kri! Kaj pa delajo komisariji? Ali vam
niso povedali, da ima aristokracija modro kri? Takšno ima-
jo tudi njihove lisice in najbrž tudi ti konji,“ je resno go-
voril Marko, medtem ko je Vojko, vaje odiranja lisic, že
vlekel dragoceni meh živali čez glavo.

Niso se še vsi najedli, ko je pridiral obveščevalec s
sporočilom, da je krenila iz kasarn močna kolona vojske
in zavila v gozd čez reko. Ker Dren ni maral izpostavljati
vaščanov nevarnosti — že od začetka vstaje so neumorno
delali za partizane — je ukazal umik na Jelovico.

Ko je Vojko segel Primažkovemu očetu v roko, ga je
mož polegnil za seboj v kuhinjo. Poznal ga je že dolgo,
saj ga je oče kot otroka v nahrbtniku nosil tod mimo na
Jelovico, kot fantič pa se je podil za živino po njegovi pla-
nini. Mati mu je dala dve klobasi in pol hleba kruha. Voj-
ku so se razlezla usta v širok nasmeh. Nahrbtnik je zarezal
in hlastno pogoltnil dar.

Pred vrati je rogovilil Orlov in priganjal pratežnike, ki
so bili natovorili kar umazane kolle. Kolona se je vzpenja-
la strmo navkreber v zavetje gozda.

22

Neposredna bližina kraja, kjer je med pogovori z Wol-
fom prebila mnogo prijetnih ur, je v Ani vzdramila čustva,
ki so zamotale njen odnos do Primoževe ljubezni. Vzpe-
njali so se čez senožeti pod vrh roba Jelovice in vseskozi
imeli pod seboj kot na dlani jezero z otokom in gorami
v ozadju. Minilo je že precej časa, odkar je z Wolfom
zvonila na otoku z zvoncec želja, odkar ji je major ob
večerih dvoril, ona pa se je upirala in mu prav s tem vzbur-
jala nepotešeno strast. Še zdaj se ni mogla povsem znebiti
njegovega vpliva. Nad njo je visel kot temna senca zlo-

vešče ptice, zaradi katere se je prebujala sredi noči, imela
privide in čutila globoko v sebi čuden strah.

Nekaj ji je govorilo, da je Primož razdvojen, da ob
njej ni brezpogojno srečen; tega mu ni mogla zameriti.
Nakopala mu je že hude neveselosti. Težko je prenašal
maščevanje Orlova. Ta mu ni nikoli pokazal pokazati pre-
zira, češ da ima za dekle gestapovko, ne glede na to,
s kakšno nalogo so jo poslali nazaj v četo.

Sicer je bil Primož do nje prijazen in topel, toda tak-
šen, kot je bil poprej, takrat, ko sta blodila po idrijskih
gozdovih, ni bil več. V njem je ležalo nekaj trpkega, bo-
lestnega, kar je skrival tudi pred njo in pred čimer je
skušal ubežati.

Njen ponos je peklil občutek, da jo ljubi iz usmiljenja,
da se bo nekoč odvrnil od nje in jo zasovražil tako, kot
zna sovražiti samo on. Njegova čustva so bila težka in
vztrajna kot pri malokom. Čutila se je krivo, zato je skuša-
la biti z njim vse bolj nežna, pozorna in prijazna, hkrati
pa se je hudo bala, da jo bo imel za vsiljivko.

Neprestani boji, pohodi, množica dogodkov — vse je
onemogočalo, da bi se z njim lahko pogovorila in skušala
najti izhod, ki bi bil sprejemljiv in pravičen za oba. Čim
bolj je bil molčeč in zamišljen — večasih je bil v zamišlje-
nosti čisto odsoten — tem bolj si je želela pogovora z njim.
Rada bi ga razvedrila, saj ji je pomenil vse, za kar se ji je
zdelo vredno živeti. Ona mu je bila pomagala ozdraviti
pekočo rano osamljenosti. Pri tem pa mu je nehote zadala
novo in še globljo rano, ki jo ozdravljala samo beg ali smrt
ali veliko odpuščanje...

Ko so se na obrobju gozda vrh senožeti Prihoda zlekni-
li na sonce, je prišla k njemu. Bil je sam, precej daleč od
drugih.

„Primož, zakaj si tako zamišljen?“ ga je ljubeznivo
ogovorila.

Slovensko prosvetno društvo

RADIŠE

vabi na ljudsko igro

lovski tat

v nedeljo 11. junija 1972 ob 1/23. uri popoldne v dvorani pri cerkvi na Radišah. Ljubitelji odrske umetnosti, posebno pa naši lovci, prisrčno vabljeni!

O d b o r

Krščanska kulturna zveza vabi na

pevski koncert

v soboto 17. junija ob 20. uri v Mestnem domu v Šmohorju. Nastopata mešani zbor „Jakob Petelin-Gallus“ iz Celovca (dirigent Joško Kovačič) in folklorna skupina „Planina“ iz Sel. Prijatelji in ljubitelji lepe pesmi prisrčno vabljeni!

Brnca

Prejšnji petek je deželni glavar Sima izročil skupini šolnikov dekret s katerimi jim je bil podeljen častni naslov kot priznanje za njihove zasluge v učiteljskem poklicu. Med odlikovanci je tudi šolski ravnatelj Jožef Jahn z Brnce, ki je bil imenovan za višjega šolskega svetnika. Ravnatelj Jahn, ki že 25 let vzorno in vestno izpolnjuje svoje službene dolžnosti na brnški šoli, k visokemu priznanju iskreno čestitam!

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO BISERNICA V CELOVCU

vabi na predavanje

o novejši slovenski zgodovini

petek, 9. junija 1972, ob 20. uri univ. prof. dr. Metod Mikuž: Čas narodnoosvobodilne borbe

Predavanje člana ljubljanske univerze bo ob navedenem času v dijaškem domu v Tarviser Straži 16

Koncert graških študentov

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni je letos priredilo že vrsto kulturnih prireditev, predvsem društveni pevski zbor. V okviru svojih prireditev je izvedlo tudi nekaj gostovanj skupin sosednjih prosvetnih društev, nekaj tudi iz Slovenije. V tem sklopu je v soboto 27. maja imelo v gosteh pevski zbor graških študentov, ki je koncertiral v dvorani gostilne pri Voglu.

Gostujoči pevski zbor je v imenu SPD „Danice“ pozdravil Stanko Wakounig, zatem pa je mlade pevce pozdravil s svojo pesmijo še pevski zbor domačega društva, nakar je zbor graških študentov pričel s svojim koncertom. O kvaliteti tega zbora, ki je pel pod vodstvom Aleksa Schusterja tu ne bomo posebej pisali, saj je njegova pevka

raven večini bralcev znana, ker je s svojo pesmijo gostoval že v naštetih krajih na Koroškem. Kljub temu pa moramo povedati, da je koncert graških študentov v Št. Primožu za obiskovalce bil lep kulturni užitek. Posebno nas je navdušila slovenska narodna pesem, zlasti čudoviti solistični vložki. Pravtako so našle topel sprejem tudi pesmi drugih narodov, skratka, bilo je lepo. Škoda je le, da na koncertu ni bilo toliko ljudi, kot smo jih sicer na prireditvah v Št. Primožu vajeni. K temu pa je brez dvoma pripomoglo izredno slabo vreme tistega večera, gotovo pa tudi neugoden termin koncerta, saj sta sledečo nedeljo med drugim bili napovedani dve veliki prireditvi. Graškim študentom se za lep pevski užitek prisrčno zahvaljujemo in prepričani smo, da bodo še prišli med nas.

Slovenski študentje

OBISKALI SOVJETSKO ZVEZO

V drugi polovici minulega meseca se je na povabilo centralnega komiteja sovjetske mladine mudila v Sovjetski zvezi delegacija slovenskih študentov iz Koroške, katero je spremljal deželni tajnik Komunistične stranke Avstrije Raimund.

Delegacija se je mudila v Moskvi in glavnem mestu letonske republike Rigi. Ob tej priložnosti je obiskala razna podjetja in ustanove in imela z njihovimi predstavniki in pripadniki razgovore o življenju in sodelovanju številnih ljudstev v Sovjetski

zvezi ter o vprašanih gospodarskega in družbenega razvoja.

V Moskvi je delegacija prisostvovala tudi jubilejni slavnosti ob 50-letnici ustanovitve pionirske organizacije, ki se je odvijala na Rdečem trgu. Prav tako je obiskala Leninov mavzolej, v Rigi pa si je ogledala veliko tovarno, kolhoz in sanatorij ob morju.

O svojih vtisih v Sovjetski zvezi so študentje govorili v oddaji moskovskega radia.

Mladinski dan v Železni Kapli

Pokrajinski odbor Katoliške mladine vsako leto na praznik sv. Tro-

jice priredi mladinski dan. Tokrat ga je priredil v Železni Kapli in sicer pod geslom „Cerkev vedno mlada“. Kot vsako leto, se je tudi letos zbralo mnogo ljudi, zlasti mladine iz vseh treh dolin Roža, Zilje in Podjune.

Prireditve je bila v občinskem šotoru v Železni Kapli. Spored se je pričel dopoldan z „mladinsko mašo“, na kateri so za glasbeni del skrbeli dijaki. Popoldan je sledil kulturni spored, pri katerem so sodelovali podjunski mladinski zbori, dijaki slovenske gimnazije, mešani zbor „Lojze Bratuša“ iz Gorice, zbor graških študentov, godba iz Št. Ilje, folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple in drugi.

Letovanje naših otrok na Jadranu

Tudi letos bo letovala skupina naših otrok na morju, in sicer v Savudriji od 17. julija do 7. avgusta t. l.

Starši, ki želijo poslati otroke na letovanje, naj vložijo pismo prošnje, iz katere mora biti razvidno: ime, poklic in naslov staršev, ime otroka in izjava, če je že bil na letovanju in kolikokrat. Tej prošnji je treba priložiti:

- zadnje šolsko spričevalo,
- priporočilo krajevne prosvetne ali združne organizacije,
- osebno izkaznico s sliko in
- režijski prispevek za dokazano socialno potrebne otroke šil. 500.— (za ostale je treba plačati šil. 1.000.—)

In vse skupaj poslati do najkasneje 30. junija 1972 na naslov: Počitniška kolonija, Gasometergasse 10, 9020 Celovec — Klagenfurt.

Vožnjo do Ljubljane in nazaj plača vsak udeleženec sam.

Posebno opozarjamo, da posameznih dokumentov ne sprejemamo. Za prijavljenega velja šele otrok, za katerega so bili hkrati oddani vsi dokumenti. Po 30. juniju ne sprejemamo več prijav.

Za vsakega otroka je treba poleg navedenih dokumentov oddati tudi zdravniško spričevalo, ki pa ne sme biti izstavljeno prej kot 8 dni pred odhodom skupine na letovanje. Iz zdravniškega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo. Šele ko prejmemo to spričevalo, velja otrok za dokončno prijavljenega.

Otroci uživajo na letovanju zdravniško zaščito, ki obsega:

- primerno sanitarno oskrbo pod vodstvom zdravnika,
- prvo pomoč in zdravstveno nego za lažja obolenja,
- ob težjih primerih takojšnji prevoz v najbližji zdravstveni zavod.

Otroci pri počitniškem zavodu niso zdravstveno niti nezgodno zavarovani. Zato si morajo starši pri svoji pristojni zavarovalnici oskrbeti poverilni nalog za Jugoslavijo (Betreuungsaufrag für Jugoslawien), ki naj bo izstavljen za čas bivanja v Jugoslaviji.

Za osebno izkaznico otroka velja izkaznica (Personalausweis), ki jo izstavi okrajno glavarstvo, ali pa potni list. Za otroke z osebni izkaznicami je potrebna tudi izjava očeta oz. zakonitega zastopnika, da se strinja s potovanjem otroka v inozemstvo.

Za letovanje pridejo v poštev le otroci v starosti od 9 do 14 let, pri čemer imajo prednost otroci, ki še niso bili na letovanju. Otroci, ki so bili že tri in večkrat na letovanju bodo upoštevani samo v primeru, da bo še kakšno mesto prosto. Starši, katerih otroci bodo sprejeti na letovanje, bodo po končanem prijavnem roku in po predložitvi zdravniškega spričevala dobili pismo obvestilo in potrebna nadaljnja navodila.

Opozarjamo, da je število otrok, ki jih lahko sprejmemo, omejeno in bodo otroci sprejeti po vrstnem redu prijav in po zdravstveni ter socialni potrebi.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

Pogledal jo je tako čudno, da ji je bilo takoj žal, da je prišla k njemu.

„Če te molim, lahko grem,“ je odvrnila užaljena.

„Kar ostani, ker bi sicer prišel kdo drug. Veš, tako čudno osamljen se spet počutim. Najraje bi vzel nazaj mitraljez, pa me je sram. Razmišljal sem, če bi me Blisk vzel za obveščevalca ali priporočil vodstvu VOS. Tako čudno uklenjenega se počutim v tej enoti.“

„Zakaj hočeš za obveščevalca, Primož?“

„Želim si velikih podvigov.“

„Večjih, kot jih napravi brigada, si ne moreš misliti.“

„Toda tu jih napravimo vsi, jaz pa bi jih rad sam.“

„Čuden si, Primož! Šele pri vas sem se naučila, da posameznik ne pomeni nič, če ni vključen v skupnost in če z njo ne sodeluje.“

„Prav imaš! S tem se že dolgo borim, saj sem z vsem srcem navezan na gibanje. Pravzaprav si želim napraviti en sam velik podvig.“

„Kakšen?“

„Rad bi lastnoročno ubil tega tvojega Wolfa. Ta leži kakor črna senca med nama in nad našino usodo... Rad bi poiskal tudi izdajalca svojega očeta in ga ubil s tole roko.“

„Če bom v brigadi, se mi ta želja ne bo nikoli uresničila. Tipi te vrste se ne bore odkrito, vedno morijo od nekega iz teme — ničesar niso krivi in krivi so za vse... Proti takim bi se boril z vsem svojim razumom.“

Ana je osupnila, čeprav je nedoločeno slutila takšen odgovor. Oči ji je napolnila žalost.

„Ali se zavedaš, da hočeš tvegati svoje življenje za morda izgubljeno stvar?“

„Ni življenja brez vrednega cilja, Ana!“

„Vem, da se grizeš zavoljo mene.“ Težko ji je bilo, a je vedela, da mora govoriti:

„Primož, pusti me. Še je čas, da se najine poti razidejo. Napravila sem ti neodpuščljivo krivico, oprostí, če mi moreš! V resnici me sovražiš. Nisem tisto, kar si ti želiš in kar zaslužiš. Ti potrebuješ dekle, ki bo samo tvoja, ki ni nikoli pripadala komu drugemu, tudi v sanjah ne. Ne smem ti še bolj greniti življenja...“

Njene besede so ga močno prizadele. Zazrl se je v njene žalostne oči in bilo mu je, ko da se mu trga duša na dvoje.

„Oh, saj me ne razumeš! Čemu govoriš stvari, v katere sama ne verjameš? Razumi me, moram ubiti tega človeka, samo njegova kri mi bo vrnila mir in tebi varnost!“

„Ni vreden, da tvegaš življenje... Dotolkli ga bodo drugi. Pravzaprav pa se bo uničil sam. Razkrojil se bo s svetom, ki ga je izoblikoval.“

„To ne bo ozdravilo moje rane. Hočem ga ubiti z lastno roko! Če mi ukažejo, ga bom prav gotovo spravil s sveta.“

„Prosim te, Primož, če ti je kaj do mene, me nikar ne pusti zdaj same. Saj bom zblaznela od bojazni, kdaj me bodo zgrabile njihove roke... Pomisli, kaj bi storili z menoj. Če pa ti ni zame, me pusti. Prosila bom, naj me pošljejo v bolnišnico. Tako bodo izgubili za menoj sled, ostala bova prijatelja in pozabila na to mučno ljubezen, ki naju oba ugonablja. Če storiva to, potem ne boš več imel razloga, da ga iščeš in si prebujáš bolečino, ki mine le s pozabljenjem.“

„Morda imaš prav. Veš, saj ne mislim vedno tako. Le včasih bruhne iz mene želja po maščevanju. V meni vse vre! Sam ne vem, kaj je prav: slediti srcu ali razumu.“

„Pomiri se, Primož! Prešlo bo! Jaz te bom ljubila, čeprav bi me zavrnel. S svojim prezirom me vžigaš. Ne morem si kaj za to. Ko sem bila že na robu prepada in je bilo moje življenje brez vrednosti, me je samo misel nate

vabila nazaj v življenje. Na dnu bridkosti pa človek ne laže ne sebi ne drugim.“

Primož je segel v travo, odtrgal bilko in jo grizel. Tista grozna napetost, ki jo je vanj zasejal Orlov z očitkom, da je prišla iz gestapovskega naročja v njegovo, je popustila.

Prijel je Ano za roko in oči so mu zasijale. Tudi čez njen obraz se je razlilo sonce. Obšla jo je čudna ganjenost. Ni zmogla besede, s katero bi lahko izrazila, kar je čutila, le oči so se ji orosile in dve drobni solzi sta ji zdrknili čez zhužšana lica.

„Kako sem smešna, ali ne?“

„Čudovita si!“

Več besed tudi on ni našel. Zazrl se je vanjo in gledal, kako je sonce popilo njeno žalost in pustilo rahlo sled posušenih solz.

Večina borcev je ležala v travi ali pa so spali, naslonjeni na drevje. Za pohod na Jelovico so si morali nabrati moči.

Njun pogovor je zmolil Vojko. Prišel je po stezi; iskal ju je. Kar samo se mu je smejala, ko ju je odkril na samem.

„Kaj spet trapata ta dva zaljubljenca,“ je pomislil. Na glas pa je dejal: „Vse spi, vidva pa tako budna... Ali dežurata ali kaj?“

Sedel je k njima v travo in razvezal nahrbtnik. Dal je vsakemu kos kruha in pol klobase — pol je bil že dal Borutu. Smeje sta se mu zahvaljevala in vsi trije so z užitek zagriznili.

„Meni ljudje kar sami dajo, čeprav se branim. Saj vesta, da napovedujem konec vojne, kar vsi radi slišijo,“ se je smejal Vojko. „Kaj pa je s teboj Ana? Kaže, da so se ti potile oči. No?“

„Pred tabo se ne da nič skriti. Jokala sem.“ Ozrla se je k Primožu. „No, ali naj mu povem?“

„Kar povej. On lahko vse ve.“

Čarobna otroška govorica

(Se nadaljuje)

ZASILNA ZAVORA

Prijateljici sta sedeli pri skodelici čaja in se pomenkovali o svojih doživljajih. Ker sta bili sami, sta zelo sproščeno obujali spomine na zavod, v katerem sta skupaj hodili v šolo. Klepetali sta odkrito, kakor pač to delajo ženske, kadar so same.

Obiskovalka je nenadoma zapazila v kotu sobe na komodi neki čuden predmet, ki je bil očitno postavljen tam za spomin na kak dogodek. Nikakor ni mogla ugotoviti, kaj naj bi to bilo. Bilo je videti kot večja medenina ročka ali velik blesteč prstan.

Gostiteljica je opazila zanimanje, ki ga je ta predmet vzbudil pri obiskovalki, ker se je rahlo nasmehnila. Gostjo je nasmeh ohrabil in je vprašala:

„Smehljaj se, to pomeni, da te tišta stvar spominja na zanimiv in prijeten dogodek iz tvojega življenja?“

„Uganila si. Spominja me na zelo pomemben doživljaj.“

„Mi lahko poveš?“

„Ali sploh veš, kaj predstavlja tišta reč?“

„Ne morem si misliti.“

„In vendar si jo gotovo že marsikdaj videla. Morda celo že držala v roki, čeprav oprezno?“

„Res sem radovedna.“

„To reč lahko vidiš v železniških vagonih.“

„Ah, zasilna zavora!“

„Tako je. Zame je bila res usodna.“

„Moj bog, te je kdo napadel in zavora ti je rešila življenje?“

„Ne, ni šlo za življenje!“

„Grozno, hotel te je... in potegnila si za zavoro?“

„Nič takega... zavoro sem sicer res potegnila, vendar te naprave navadno ne delujejo.“

„In potem?“

„Nič, držaj sem spravila za spomin.“

„Ah, revica, gotovo je moralo biti strašno! Pripoveduj!“

„Bilo je zadnje leto mojega šolanja v zavodu. Prišel je čas počitnic. Starši niso utegnili priti pome in tako sem prvič v življenju potovala sama. Na postajo me je spremila sestra Jozefina.“

„In potem...?“

„Ah, ta dobra Jozefina! Vedno je bila posebej krepost. Žal pa njeno prizadevanje največkrat ni rodilo sadu. Njena glavna življenjska naloga je bila, zoperstaviti se z vsemi silami hudiču, zapeljivcu. V tem je bila naravnost božanska. Se še spominjaš njenega izreka, ki ga je tako rada ponavljala: ... Lahko me zapeljuješ, skušnjavec, zli duh...“

„Čakaj, spominjam se... toda prisegla sem, da bom ostala krepostna.“

„Res, tako. Ah, te njene skušnjave! Bile so radost našega otroštva. Dobra naša Jozefina! No, vrnila se je k zgodbi. Najmanj trikrat sva se že preinili skozi ves vlak od lokomotive do zadnjega vagona. Moj Cerber je z ostrim očesom preiskoval vse oddelke razen tistih za gospe. Ni sicer ničesar rekla, vem pa, da je bila prepričana, da so prav ti oddelki najbolj nevarni za mlada dekleta. V njih bi lahko bili na primer tudi v ženske preoblečeni moški. In kaj če se to zgodi prav sedaj, ko potuje njena gojenka?“

„Zenskam še celo ni zaupala. V vsaki je videla trgovko z dekleti ali vsaj zapeljivko. Neki starejši duhovnik si je že skoraj pridobil njeno zaupanje, žal pa je sedel v oddelku za kadilce in to ji je bilo že sumljivo. Razen tega pa, tako je vsaj trdila Jozefina, ni bil videti prav nič svetniški. Obledela se ne naredi duhovnika, razen tega pa so starejši pogosto slabši od mlajših, ker so že grešni kozli.“

„Za prazne kuje je govorila: „Bog ne daj! To so zame pasti. Samota je bila vzrok že marsikateremu zlu!“

Ob vlakovodnjem pozivu „Gospoda, vstopite!“ je Jozefina izgubila glavo. Porinila me je v prvi oddelok. Neki gospod me je kar v letu ujel. Grozno! Bil je mlad in lep. Sestra je skočila za menoj, da bi mi pomagala urediti prtljago. Spoznala je nevar-

nost, ki mi je pretela, vendar ni več bilo časa za ukrepanje. Ni ji preostalo nič drugega, kot da me je stisnila v kot, prav pod zasilno zavoro. V hipu mi je razložila njeno funkcijo. Potem mi je v naglici potegnila krilo čez kolena, kolikor se je le dalo. Takrat je zagledala še eno nevarnost: izrez moje bluze. Hitro ga je zaprla z iglami, dolgimi kot moj prst. Takih igel je bila vedno polna.

Lahko si predstavljate ironične poglede, s katerimi je moj sopotnik opazoval vse to njeno početje. Sedel mi je ravno nasproti. Bila sem vsa rdeča v obraz, pogled sem upirala v tla. To pa je bilo spet v nasprotju z Jozefinimi načeli. Nato me je seveda opozorila z izrekom, ki ga go-

Domislice

- Zene so kot narava: v nekaj trenutkih morejo zbrisati iz svojega srca moškega, ki so ga oboževale leta in leta.
- Pridejo trenutki, ko moramo ne le videti, temveč tudi znati zatisniti oko.
- Razen ljubezni ni nič skupnega med moškim in žensko; toda ljubezen je vedno pričujoča.
- Na neumnem temelju ne boš zgradil pametne hiše.
- Ljubezen je izmed vseh strasti najbolj naravna, najbolj oprostljiva in najbolj splošna.
- Nepričakovano ga je zadel kap; samo zato ni mogel svojega zadnjega potovanja imenovati — službeno.

tovo poznaš: „Hčerka moja, kakršna koli je že nevarnost, vedno ji poglej v obraz. Mirni pogled dekliške nedolžnosti lahko premaga največje zlo... Sicer pa... potegni za zasilno zavoro, če bo sila...“, je še dodala.

Prav v trenutku, ko je končala pridigo, se je zasilni vlakovodnj žvižg. Hitro je zapustila vagon. S perona mi je še nekajkrat pomahala ter s prstom kazala zdaj v mojega soseda zdaj v nebo... Uboga Jozefina. Tudi tokrat je bilo vse njeno prizadevanje zaman. Niti v sanjah ni mogla slutiti, kakšne nepričakovane posledice bo rodila njena sveta skrb za mlado gojenko.

„Nadaljuj, kar drhtim od radovednosti!“

„Vlak se je premaknil, jaz pa sem takoj ubogala sestrin nasvet. Pogledala sem nevarnosti v oči. Bila je mlada in prijetna!“

Potem sem se sproščeno zasmejala. Verjetno se spominjaš, kako me je včasih kar na lepem popadel nezadržan smeh. On se je vznemiril. Nič za to. Začutila sem kritičnost trenutka. Stisnila sem ustnice, vendar nisem mogla zadržati hihitanja. V tistem trenutku gotovo nisem bila videti preveč dostojanstvena. Komaj sem se premagovala. Toda nasveti sestre Jozefine so me silili, naj vztrajam. Ni se mi posrečilo. Po nekaj trenutkih se je moj sosedi že vsedel zraven mene.

„Saj ste to želeli, punčka, mar ne?“ je preprosto vprašal.

To je bil popoln polom mojega prizadevanja, da bi odigrala vlogo posebej resne in nedolžnosti. Bila sem zaprepadena nad tem, kako si je razlagal moje obnašanje. Pomislila sem, če bi morda le ne bilo najboljše ubogati nasvete sestre Jozefine. Ona bi v tem trenutku svetovala u-žaljen molk.

Toda kaj je užaljenemu molku bolj podobnega kot tih pristanek...? Posebno za tistega, ki se boji samote.

„Samote?“

„Da, draga moja. Mar se ne spominjaš mojega večnega strahu pred samoto? Sicer sem čvrsto sklenila, da se ne bom prepustila svojim občutkom... toda odkrito mi povej, bi ti imela moči, da bi se ubranila?“

Takrat sem spoznala, da Jozefinini nasveti v praktičnem življenju ne pomagajo. Morda bi, če bi me kakor

A n e k d o t e

Po očetovi smrti je Aleksej Peškov, pozneje znameniti Maksim Gorki, živel v hiši starega očeta. Nekega večera ga je ded vprašal, ali dobro spi.

„Zelo me zebe,“ je odgovoril mali Aleksej.

„Ej, sinko moj,“ pravi dedek, „dobro se pokrij in angeli te bodo gregli.“

Deček se pokrije, čez nekaj časa pa vstane in zamišljeno gleda starega očeta.

„Kaj bi radi?“

„Dedek, ali bi lahko namesto angelov dobil pernico!“

Mark Twain je prišel v newyorško knjigarno Swanson in se zanimal za ceno neke knjige. Stala je štiri dolarje.

„Lepo,“ reče Twain, „upam, da bom imel kaj popusta, ker sem novinar.“

„Vsekakor,“ je dobil odgovor.

„Razen tega sem tudi pisatelj. Imam tudi za to kak popust!“

„Se razume!“

„In še delničar vaše založbe sem. Lahko tudi zaradi tega dobim kaj popusta!“

„Prav imate!“

„Pa še nekaj, veste, jaz sem Mark Twain. Morda tudi to kaj pomaga pri popustu! Koliko torej stane knjiga!“

„Nič, gospod Twain,“ odgovori prodajalec. „Če jo vzamete, smo vam dolžni še osemdeset centov.“

Slavni skladatelj Jan Sibelius se je s prijateljem sprehajal po gozdu.

„Kako čudovito prepevajo ptice, kako nežno šumijo listi! Zdaj razumem, da si lahko tu dobil navdih za svoje skladbe.“ je rekel Sibeliusov prijatelj.

Nenadoma je gozdno harmonijo prekinilo surovo krakanje vran.

„Tole sedaj je pa kritika, slišiš!“ se je zasmel Sibelius.

njo ščitila redovniška obleka... tako pa?

Zdaj sem vedela, da mi ne preostaja nič drugega kot zasilna zavora. Vendar pa sem nasilneža hotela prej še opozoriti. Hotela sem to storiti s stroгим, resnim glasom... vendar se mi ni posrečilo. Izzvenelo je nežno in milo.

Samozavestni mladenič mi je odgovoril:

„Menda ne mislite resno?“

To je bilo preveč. Saj veš, da mi nikdar ni bilo dosti treba. Nikogar ni bilo lažje izzvati.

Z enim skokom sem bila na nogah in hkrati z roko na zavori. Kako je bilo potem si lahko misliš.

„Pa vendar povej!“

„Ročka se je sicer spustila, celo tako globoko, da mi je ostala v rokah. Efekt, vsaj kar zadeva njene funkcije, pa je bil enak ničli. Z ročko sem se spustila tudi jaz. In če bi ne bilo vljudnega mladeniča, bi se znašla na tleh. Tako pa sem pristala v njegovem naročju. Tam sem tudi ostala... Proti usodi se ne moreš bojevati!“

Ah, moja draga ročka. Železnica je že vedela, kaj dela, ko te je tako „imenitno“ pritrdila. Ker če bi tebe ne bilo, bi se nikoli ne bila poročila s svojim sedanjim možem.

Ti pa veš, kako se imava rada...“ je še nežno dodala.

BROUSAC DE ST. MARC

Kaj vam je? Kaj se je zgodilo? Je vzkliknil Lesgrandes. Pred njim se je v množici neko dekle zamajalo in gotovo bi bilo padlo, če ga ne bi bil zadnji hip ujel v naročje.

— Oprostite, prosim vas, je zašepetalo dekle zmeden.

Nosila je lahko obleko, lasje, povezani z rdečim trakom, pa so ji prosto padali po ramenih. Pod dolgimi trepalnicami so se bleščale velike modre oči. Videlo se je, da ji je neprijetno, in spet se je začela opravičevati.

— Nimate vzroka za opravičevanje, se je zasmel Lesgrandes. Fotograf sem. Blizu imam atelje... kakih dvajset metrov od tod. Če dovolite, vas bom peljal tja. Lahko boste odšli, brž, ko bo bolje. Naj vas nesem?

— Oh, ne, hvala. Nikar se toliko ne trudite. Mislim, da bom tudi sama zmogla.

— Dajte mi roko in naslonite se name.

Hvaležno se mu je nasmehnila in mu dala roko.

V ateljeju ji je ponudil najbolj udoben naslonjač.

— Se sedaj bolje počutite?

— Da, bolje mi je!

— Kaj ste delali, preden se vas je polotila omotica?

— Nič posebnega. Študentka sem. Starši so mi umrli v prometni nesreči in sem sedaj sama. Kar so mi zapustili, sem hitro porabila.

— Popolnoma vas razumem. Kdaj ste zadnjič jedli?

— Pred dvema dnevoma, je odgovorilo dekle in se še bolj zgrbilo v naslonjaču.

— To se mi je tudi zdelo. Prvi dan ni videti tako strašno, drugi dan pa že klecajo kolena, vrtil se vam v glavi, padate v nezavest... Dobro, da sem bil na ulici in vam pomagal. Takoj pojejte ta sendvič. Pogrel vam bom tudi malo kave.

— Zelo pozorni ste!

— Veste, imate zelo izrazit obraz in bi ga lahko izvrstno izkoristili za reklamo.

— Mnogi so mi to že rekli, je rekla nezapljujo.

— Jaz vam govorim resno... Dvignite glavo. Sklonite jo. Da, tako! Odlično... Poglejmo še profil. Počakajte, da spremenim svetlobo.

Lesgrandes je potisnil veliko kamero naprej in skozi objektiv pozorno opazoval dekle.

— Krasno... Zares božansko. Če vas moja ponudba zanima, bi lahko napravila zelo dobre posnetke.

— Kaj moram delati?

— Samo pozirati. Najprej, denimo, za razglednico za zaljubljenice. Če naredite ta izpit,

JEAN COBERT

Umetniške fotografije

boste dobili težjo nalogo. Za vsako odkupljeno fotografijo vam pripada tisoč frankov. Sprejmete?

Razmišljala je.

Nazadnje je rekla: — V redu.

— Odlično! Delati bova začela jutri zjutraj točno ob devetih. Tu imate majhno akontacijo za današnji dan.

Naslednji dan je prišla točno ob določeni uri in delo se je začelo. Ni se hitro utrudila, čeprav je bil Lesgrandes neizprosni. Za vsako pozo jo je nekajkrat namestil in zahteval, da je dolgo ostala pri miru. Morala si je spreminjati pričesko in šminko. Vsak hip je spremenil osvetlitev.

Okoli poldneva je nenadoma rekel:

— Hotel bi, da poskusiva do konca tudi reklamne posnetke za krzno. To je malo težje,

ker je potrebna elegantna drža. Zavijte se v ta kos kožuhovine. Ne bojte se, ni prava. Lepe noge imate. Škoda bi bilo, če jih ne bi izkoristila. Se strinjate?

— To ti bova midva povedala!

Dva neznana moška sta se pojavila pri vratih.

— Kaj se je zgodilo? Kdo ste? se je prestrašil Lesgrandes.

— Delaš pornografske posnetke!

— Ne. To so reklamne fotografije.

— Veva, kako se to začne. Najprej reklamni posnetki, nato pa... Tvoja sestra, da dekle ni mladoletno. Dal nama boš sto tisoč frankov ali pa ti bova razbila aparate in poklicala policijo.

— Policijo? V redu, če tako hočeta. Tu jo imata!

Moška sta poskočila od presenečenja. Za njima sta se namreč pojavila dva narednika.

— Odpeljite jih! Je ukazal fotograf, ki ni bil nihče drug kot inšpektor Lesgrandes.

— To velja tudi zate, malal!

Ko sta policaja odšla, je trudno slekel fotografsko haljo in se zatopil v misli.

Več kot šest mesecev je skušal odkriti talpo, ki se je imenovala „lavci na fotografe“. Pri svojem umazanem delu je uporabljala dekle za vabo. Njene modre oči in suho, a privlačno telo je privabilo vsakogar. Z dobro zaigrano omotico je uničila mnoge. Tako so v šestih mesecih naropali dva milijona frankov. Ljudje so se bali škandala in so raje plačali, kot da bi tvegali. Tolpe še dolgo ne bi bili odkrili, če ne bi bila ena izmed žrtv napravila samomora in pustila pismo, v katerem je opisala metodo izsiljevanja. Zato je Lesgrandes menil, da je najbolje, če se preobleče v fotografa in poskuša srečo na ulici.

— Umazani posel. Glej, v kaj vse se moram mešati, je trudno zamrmral. Pogledal je komaj razvite in vlažne posnetke. Obžaloval je dekle, ki je tako nizko padlo.

